

Романюк Ю. В.,

Національний технічний університет України "КПІ", м. Київ

КРИТЕРІЙ ВИЗНАЧЕННЯ ТИПОЛОГІЙ ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ЧИТАЦЬКОЇ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ВЕБ-САЙТУ

В статті розглядаються критерії визначення типології вправ для формування у майбутніх інженерів читачької англomовної компетенції в процесі використання навчального веб-сайту. Проаналізовані критерії відбору вправ, виділені типи вправ для формування у майбутніх інженерів читачької англomовної компетенції у процесі використання навчального веб-сайту.

Ключові слова: критерії, читачька англomовна компетенція, навчальний веб-сайт.

В статье рассматриваются критерии определения типологии упражнений для формирования у будущих инженеров читательской англomязычной компетенции в процессе использования учебного веб-сайта. Проанализировано критерии отбора упражнений.

Ключевые слова: критерии, читательская англomязычная компетенция, учебный веб-сайт.

The article analyses the criteria of activities choosing for forming the English language competence of future engineers in reading in the process of the learning web-site usage. The criteria of activities choosing have been analyzed; types of activities for forming the English language competence of future engineers in reading have been determined.

Key words: criteria, English language competence in reading, learning web-site.

Проблема створення системи комп'ютерних вправ для формування у студентів читачької іншомовної компетенції, у тому числі з використанням Інтернет ресурсів, розглядалася такими вченими як П. Г. Асоянц, М. А. Бовтенко, А. Л. Буран, М. С. Гришиною, С. Л. Мерцаловою, С. В. Радецькою, Л. І. Скалій, П. І. Сердюковим, С. І. Шевченко, І. А. Цатуровою, М. І. Четверніною, Є. В. Якушиною, С. А. Фоминим, R. W. Andersen, M. C. Dason, A. Dillon, J. Lan, P. G. Roe, D. Sperling, P. Swann. В той же час, проблема створення системи вправ для формування у майбутніх фахівців з інженерної механіки читачької англomовної компетенції в процесі використання навчального веб-сайту остається теоретично та практично не розробленою. Метою нашої статті є визначення критеріїв типології вправ та виділення тих типів вправ, що увійдуть до системи вправ на навчальному веб-сайті.

В процесі розробки системи вправ для формування у майбутніх фахівців з інженерної механіки читацької англомовної компетенції з використанням навчального веб-сайту ми проаналізували критерії визначення типології вправ, запропоновані Ю. І. Пассовим, Н. К. Скляренко, С. Ф. Шатіловим та виділили ті критерії, що є релевантними для нашого дослідження. Отже, ми вважаємо за необхідне розробляти вправи на навчальному веб-сайті за такими критеріями: 1) спрямованість на прийом або видачу інформації (рецептивні, репродуктивні, продуктивні, рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні вправи); 2) ступінь комунікативності (некомунікативні, умовно-комунікативні, комунікативні вправи); 3) ступінь керування (керовані, частково керовані; з мінімальним рівнем керування); 4) спосіб організації (індивідуальні, групові); 5) наявність опор (без опор, з штучними опорами, з природними опорами); 6) наявність/відсутність ігрового компоненту.

Згідно з критерієм спрямованості на прийом або видачу інформації вправи поділяються на рецептивні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні та продуктивні.

В рецептивних вправах студенти візуально сприймають вербальну інформацію, паралінгвістичні засоби, ідентифікують їх характер та зміст. Студенти повинні тільки сприйняти та зрозуміти інформацію, точність та повнота якої повинна бути перевірена [1, с. 100; 2].

В рецептивно-репродуктивних вправах майбутні фахівці з інженерної механіки спочатку сприймають певну вербальну інформацію або графічні засоби, а потім частково репродукують цю інформацію. Треба зазначити, що етап оволодіння мовним матеріалом для іншомовного читання повинен обов'язково включати репродуктивну діяльність студентів, оскільки читання є рецептивним видом мовленнєвої діяльності, при навчанні якого репродукція як засіб досягнення цієї мети, достатня навіть у невеликому об'ємі [1, с. 101].

В рецептивно-продуктивних вправах передбачається обговорення студентами головних проблем, що представлені у тексті; створення наукових доповідей на основі декількох прочитаних текстів в Інтернет ресурсах.

В репродуктивних вправах студенти відтворюють повністю або із змінами сприйнятий ними навчальний матеріал.

В продуктивних вправах студенти самостійно породжують висловлювання різних рівнів (від рівня речення до рівня тексту) в усній або письмовій формі.

В аспекті нашого дослідження на мотиваційному етапі у процесі формуванні у майбутніх фахівців з інженерної механіки читацької англомовної компетенції навчальна діяльність студентів в основному базується на аудіюванні (вступна розповідь/ коментарі викладача) та говорін-

ні самих студентів, які висловлюють певні припущення, свої прогнози щодо змісту тексту. Тому на мотиваційному етапі можуть мати місце рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні вправи, репродуктивні вправи (у процесі формування у студентів лінгвістичної, професійної компетенції), продуктивні вправи (під час висловлювання студентами власних припущень стосовно змісту тексту). На стадії самого читання, тобто на операційно-пізнавальному етапі мають місце рецептивні, рецептивно-репродуктивні вправи, студенти мовчки читають текст, частково репродукують цю інформацію. На контрольно-оціночному етапі зі студентами проводиться робота на основі прочитаного та контролюється розуміння. На цьому етапі можливі рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні, рецептивні, продуктивні вправи.

Згідно з критерієм комунікативності вправи на навчальному веб-сайті повинні бути умовно-комунікативними або комунікативними, оскільки за їх допомоги формується мовленнєва діяльність, уміння читати та розуміти цілісні тексти в Інтернет ресурсах, а не окремі їх елементи. У той же час до системи вправ на навчальному веб-сайті ми включаємо некомунікативні вправи, що складають підготовчу стадію до оволодіння мовленнєвими навичками [5, с. 72]. З одного боку некомунікативні вправи направлені на оволодіння мовним матеріалом, що дозволило б легко його пізнавати, формувати у студентів лінгвістичну компетенцію, професійну компетенцію в читанні; з іншого боку – некомунікативні вправи направлені на розвиток відповідних прийомів оперування з мовним матеріалом.

Умовно-комунікативні вправи дозволяють здійснювати тренування мовного матеріалу в навчальній ситуації, що імітує природну ситуацію [1, с. 101]. Комунікативна умовність вправ виявляється в тому, що дії, які виконують студенти, мають мовленнєвий характер, і у той же час спрямовані на роботу з незавершеними за змістом одиницями – частинами тексту (на рівні слова, фрази або групи речень).

До комунікативних вправ відносяться вправи, які передбачають роботу студентів з текстом. Цей вид вправ передбачає рецепцію нової інформації з тексту, її обробку і інтерпретацію, створення на основі цієї інформації власної інформації [1, с. 99].

Розглянемо критерій ступеня керованості. Розрізняють повністю керовані мовленнєві дії (це головним чином імітація мовленнєвої одиниці, що обов'язково має бути зверненою до адресата мовлення); частково керовані дії, які виконуються за певним мовленнєвим зразком, але студент має певний вибір мовленнєвих одиниць згідно з ситуацією мовлення (це вправи на підстановку, трансформацію, завершення зразка мовлення, відповіді на запитання тощо); дії з мінімальним рівнем керування передбачають те, що студенти можуть вільно комбінувати засвоєні мовленнєві зразки та лексичні одиниці. Продуктом такої вправи є усний або пись-

мовий текст, створений студентом, розуміння незнайомого тексту при читанні [3, с. 5]. З метою формування у майбутніх фахівців з інженерної механіки читацької англомовної компетенції ми включаємо до системи вправ на навчальному веб-сайті вправи з усіма видами керування. В аспекті нашого дослідження неприйнятним є тільки повне (“жорстке”) керування, оскільки йдеться про цілісну мовленнєву діяльність, а не окремі мовленнєві дії (наприклад, робота з технікою читання). Цілісна мовленнєва діяльність завжди має евристичний, а не алгоритмічний характер, тобто не допускає жорсткого керування за своєю суттю [4, с. 109].

Щодо способу організації вправ, то в аспекті нашого дослідження вони можуть бути індивідуальними (на стадії читання самого тексту), парними, груповими або фронтальними на стадіях передчитання та післячитання.

Згідно з критерієм наявності опор вправи, що розміщуються на навчальному веб-сайті з метою формування у майбутніх фахівців з інженерної механіки читацької англомовної компетенції, є вправами з природними опорами, без опор або вправами зі штучними опорами. Природними опорами є тексти, що читаються студентами як на навчальному веб-сайті, так і безпосередньо в Інтернет ресурсах. Усі ілюстрації, малюнки, таблиці, графіки в тексті є також природними опорами, оскільки вони природно розкривають та ілюструють зміст тексту [4, с. 109]. У той же час на мотиваційному та контрольній-оціночному етапі можуть також використовуватися вправи без опор, або вправи зі штучними опорами (різні коментарі, примітки, пояснення незнайомих слів тощо).

Згідно з критерієм наявності/відсутності ігрового компоненту вправи на навчальному веб-сайті можуть як включати цей компонент, так і виконуватися без нього. На операційно-пізнавальному етапі ігрового компонента бути не може. На мотиваційному етапі ігровий компонент також малоімовірний, тому що в основному на цьому етапі обговорюється та прогнозується інформація в тексті, який ще не читався. На контрольній-оціночному етапі (на стадії післячитання) доцільними є вправи з рольовим ігровим компонентом (наприклад, рольова гра на основі прочитаного тексту).

Отже, в аспекті нашого дослідження ми визначили критерії, згідно з якими ми відібрали типи вправ для формування у майбутніх фахівців з інженерної механіки читацької англомовної компетенції у процесі використання навчального веб-сайту. На нашу думку, застосування запропонованих типів вправ на веб-сайті у навчальному процесі забезпечить підвищення у студентів рівня сформованості читацької англомовної компетенції як на основі друкованих текстів, так і на основі електронних текстів з Інтернет ресурсів.

Література:

1. Малюга О. С. Навчання професійно орієнтованого читання наукових англомовних текстів студентів-магістрів аграрних спеціальностей: Дис. ...канд. пед. наук: 13.00.02 / Малюга Олександр Сергійович. – К., 2007. – 217 с.
2. Мосина М. А. Обучение профессионально-ориентированному информативному чтению диалогу англоязычных научно-методических текстов: Дис. ...канд. пед. наук: 13.00.02 / Мосина Маргарита Александровна. – Пермь, 2001. – 230 с.
3. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – С. 3-8.
4. Тарнопольский О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник / Тарнопольский Олег Борисович. – К., 2006. – 248 с.
5. Фомин С. А. Обучение студентов инженерно-экономического профиля ознакомительному чтению на материале английских профессиональных текстов с использованием обучающих программ для РС: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Фомин Сергей Анатольевич – Томск, 2000. – 203 с.